

Atkarība

II daļa

Tuvojas septembris un atsākas mācības, tikšanās ar draugiem, ballītes un *tusiņi*, un atkal aktualizējas jautājums par narkotisko vielu lietošanu. Kaut arī Spice pārdošanas ir slēgtas, tās var brīvi pirkt internetā. Pēc statistikas datiem 17% izklaižu vietu apmeklētāji, kā arī 11% skolēnu ir pamēģinājusi šo, tā saukto, legālo narkotiku.

Kas tad ir Spice? SPKC (Slimību profilakses un kontroles centrs) mājas lapā ir rakstīts, ka tie ir augu maisījumi, ko tirgo ar nosaukumu Spice, kas Eiropā parādījušies 2004. gadā. Četrus gadus vēlāk Vācijas un Austrijas laboratorijās tika konstatēts, ka t.s. sintētiskā marihuāna, ko tirgotāji bija sākuši dēvēt par legālajām narkotikām (jo tās nav iekļautas aizliegto narkotisko vielu sarakstos), satur ne tikai augu izcelsmes vielas, bet arī sintētiskas aktīvas ķīmiskas vielas – sintētiskos kanabinoīdus.

Sastāvdaļas, kas tiek norādītas uz iepakojuma, neatspoguļo augu maisījuma reālo sastāvu, un šo vielu iedarbība uz cilvēka organismu nav prognozējama. To lietotājiem bieži nepieciešama neatliekamā medicīniskā palīdzība, jo ir paātrināta sirdsdarbība, paaugstināts asinsspiediens, miegainība, uzbudinājums, halucinācijas, krampji, trīce, vemšana, paranoja un nespēja kontrolēt vielas lietošanu. Ir reģistrēti arī nāves gadījumi, kas saistīti tieši ar „sintētiskās marihuānas” lietošanu.

Zemāk esmu ievietojusi medicīniskas tehnoloģijas aprakstu par psihotiskiem, psihiskiem, kognitīviem, personības un uzvedības traucējumiem pēc psihoaktīvo vielu lietošanas. Kaut arī tas satur daudz medicīnisku terminu, kas ne-mediķiem ir grūtāk saprotami, tomēr ir vērts šajā materiālā iedziļināties, lai saprastu, cik ļoti destruktīvu ietekmi šīs vielas rada.

Pirms vairākām stundām līdz 3-4 dienām pārtraukts "plosts" vai psihoaktīvās vielas lietošana, sākumā miegs ar murgainiem sapņiem, tad arī pilnīgs bezmiegs ar baiļu sajūtām, veģetatīviem traucējumiem. Visa simptomātika ir uz izvēsta abstinences fona (neiroloģiski un somatoveģetatīvi traucējumi: ģeneralizēts tremors, ataksija, vājums, hiperrefleksija, svīšana, sejas hiperēmija, tahikardija, AT svārstības, tahipnoe, subfebrīla temperatūra). Parādās ilūzijas, psihomotors uzbudinājums, emocionāla labilitāte. Delīrijs var sekot vienreizējai vai vairākkārtējai krampju lēkmei. Parādās fantastiska satura ilūzijas, redzes un taktīlās halucinācijas (kukaiņi, zvēri, diegi, tīmekļi, u.c.), padziļinoties delīrijam, parādās arī dzirdes un ožas halucinācijas. Pacients reaģē un rīkojas atbilstoši šīm halucinācijām, bet iespējami arī lucīdi "logi". Dominē arī vajāšanas un greizsirdības murgi. Ir dezorientācija laikā un vietā. Profesionālā, musitējoša un hipertoksiska delīrija klīnikā dominē stereotipas kustības, apgrūtināts kontakts ar pacientu un smagāki somatoneiroloģiski traucējumi;

Psihotiski traucējumi pēc psihoaktīvo vielu lietošanas

Šeit pieder psihotisku traucējumu grupa, kas rodas alkohola vai psihoaktīvo vielu lietošanas laikā vai pēc to lietošanas, bet tos nevar izskaidrot ar akūtu intoksikāciju, un tie nav abstinences stāvokļa sastāvdaļa. Simptomi – traucējumiem raksturīgas halucinācijas (pārsvarā dzirdes, bet var būt arī citos analizatoros), izkropļota realitātes uztvere, murgi (vajāšanas vai paranoīdi murgi), psihomotors uzbudinājums vai sopors, afektīvi traucējumi (ekstāze vai bailes), iespējams aptumšotas apziņas stāvoklis, bet bez smaga sajukuma;

Amnestiskais sindroms

Šeit pieder smagas nesenās un ilgstošās atmiņas zudums, kas radies alkohola vai citas psihoaktīvās vielas lietošanas rezultātā.

Simptomi – īslaicīgā atmiņa parasti ir saglabāta, bet nesenās atmiņas spēja ir vairāk traucēta nekā ilgstošā atmiņa, ir laika sajūtas un notikumu secības traucējumi, grūtības apgūt jaunu materiālu, var būt spilgtas konfabulācijas. Amnestiskais defekts ir neproporcioniāli liels salīdzinājumā ar pārējiem traucējumiem;

Reziduāli un vēl sākušies psihotiskie traucējumi pēc psihoaktīvo vielu lietošanas

Šeit pieder kognitīvi, afektīvi, personības un uzvedības traucējumi.

Simptomi – kognitīvi, afektīvi, personības un uzvedības traucējumi, gan arī pārmaiņas, kas turpinās ilgāk, nekā to varētu saistīt ar konkrētās vielas iedarbības ilgumu. Traucējumu sākums saistīts ar psihoaktīvo vielu lietošanu. Pagātnes uzplaisnījumi "flashbacks" var atšķirties no psihotiskā stāvokļa daļēji ar to, ka traucējumi ir epizodiski, visbiežāk ļoti īslaicīgi, un tie atkārtojas pēc iepriekšējas alkohola un citu psihoaktīvo vielu lietošanas;

<http://www.vmnvd.gov.lv/lv/datu-bazes/rstniecib-izmantojamo-medicinisko-tehnoloiju-datu-bze/14-narkologijas-mediciniskie-pakalpojumi/282-pielikumi-izverstie-mediciniskas-tehnologijas-metodes-apraksti-un-citi-materiali/psihotisko-traucejumu-pec-psihoaktivo-vielu-lietosanas-arstesanas-mediciniska-tehnologija>

Agita Sēja

Sociālo un HIV profilakses programmu vadītāja